

memo

aan: SAB
van: Laneco
datum: 22 oktober 2013

betreft: Veldonderzoek centrumplan te Mijnsheerenland

1 Inleiding

Voor het centrum van Mijnsheerenland is een herstructureringsplan ontwikkeld. Uit een quick scan flora en fauna, die is uitgevoerd door SAB, bleek dat nader onderzoek naar in de Flora- en faunawet strikt beschermde vleermuizen en de jaarrond beschermde vogelsoorten huismus en gierzwaluw noodzakelijk is. Dit veldonderzoek heeft als doel de gevolgen voor deze soorten, en daarmee de gevolgen in het kader van de Flora- en faunawet in beeld te brengen.

2 Onderzoeksmethode

Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen in de zomer is uitgevoerd met behulp van een batdetector (Petterson D240X). Batdetectors vertalen de voor mensen onhoorbare sonargeluiden van vleermuizen in hoorbare geluiden. Vleermuizen zijn op naam gebracht door interpretatie van het ritme en de klank van hun sonargeluid, gecombineerd met zichtwaarnemingen van vliegstijl en grootte.

Er zijn vanwege de uitgestrektheid van het terrein drie onderzoeksrondes uitgevoerd in het zomerseizoen van 2013 om de aanwezigheid van zomerverblijven, kraamkolonies en vliegroutes te onderzoeken:

- Er is een onderzoeksronde in de ochtenduren uitgevoerd om te kijken naar inzwermende vleermuizen.
- Later zijn twee avondonderzoeken uitgevoerd door drie personen (de benodigde capaciteit vanwege de grootte van het plan) en één avondonderzoek door één persoon. Er is gekeken naar vliegroutes, foeragerende dieren en uitvliegers.

Er zijn in het najaar van 2012 twee onderzoeksrondes uitgevoerd om de aanwezigheid van paarplaatsen te onderzoeken:

- Er zijn twee avondrondes uitgevoerd.

Er is gewerkt conform de protocollen voor vleermuisonderzoek zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2012). Bijzondere waarnemingen zijn van vleermuizen zijn opgenomen en geanalyseerd in het programma Batsound.

Huismus

Het onderzoek naar de aanwezigheid van de huismus is tijdens het broedseizoen uitgevoerd. Onderzoek vond plaats door:

- Territoriumgedrag te onderzoeken (roepende mannetjes).
- Te luisteren naar roepende jongen op geschikte plaatsen.

Er zijn meerdere onderzoeksrondes gedaan. Het onderzoek is uitgevoerd conform de soortenstandaard voor huismus, door meerdere malen in mei te kijken naar de huismus in het plangebied. Er zijn 3 rondes uitgevoerd, vanwege het late voorjaar tussen 18 en 28 mei 2013.

Gierzwaluw

De aanwezigheid van de gierzwaluw is onderzocht door in de avonden het pand te observeren op overvliegende en invliegende gierzwaluwen. Vooral direct voorafgaand aan zonsondergang is er over het algemeen een grote activiteit bij de nestplaatsen, waarbij groepen gierzwaluwen langs de nestplaatsen scheren en het vrouwtje naar binnen vliegt. Er is tijdens de drie rondes voor huismus in mei, en voorafgaand aan de vleermuisrondes in juni en juli gekeken naar het voorkomen van de gierzwaluw; totaal 6 rondes.

Uilen

Omdat tijdens het veldonderzoek voor de quick scan flora en fauna de schuur van de enige broederij binnen de begrenzing van het plangebied niet kon worden onderzocht, is deze tijdens veldonderzoeken van binnen geïnspecteerd.

3 onderzoeksrondes en omstandigheden

Datum	Periode/soort	Zon op/onder	Windkracht	Temp.	Bijzonderheden
18 september 2012	Vleerm. avond	20:57 uur	2-3 Bft.	14°C	Bewolkt
28 september 2012	Vleerm. avond	19:24 uur	2-4 Bft.	12°C	Licht bewolkt
18 mei 2013	Huismus en gierz.	n.v.t.	n.v.t		Droog
22 mei 2013	Vleerm. avond, huismus en gierz.	21:38 uur	1 Bft.	9°C	Zwaar bewolkt
28 mei 2013	Huismus en gierz.	n.v.t.	n.v.t		Droog
6 juni 2013	Vleerm. avond, uilen, huismus en gierz.	21:55 uur	2 Bft.	15°C	Helder
2 juli 2013	Vleerm. avond, huismus en gierz.	22:03 uur	2 Bft.	14°C	Licht bewolkt
12 juli 2013	Vleerm. avond, huismus en gierz.	21:56 uur	1 Bft	14°C	Helder

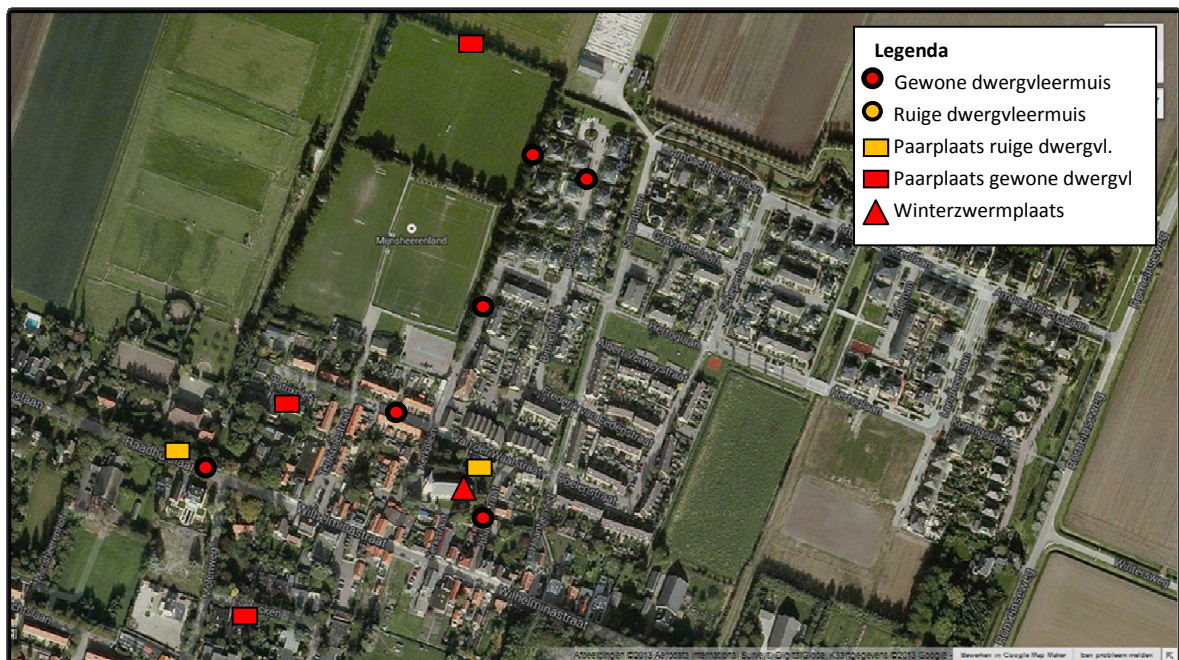
4 Onderzoekresultaten

4.1 Vleermuizen

Paarseizoen

Tijdens de nazomer van 2012 is de aanwezigheid van paarplaatsen van vleermuizen in en om het plangebied onderzocht. Er zijn twee soorten vleermuizen waargenomen; de ruige dwergvleermuis en de gewone dwergvleermuis. Langs de Raadhuislaan, het Beatrixplein en op het boerenerf foerageerden tijdens de onderzoeken enkele gewone dwergvleermuizen. Ook ruige dwergvleermuis werd verspreid foeragerend waargenomen; het ging bij beide soorten niet om grote aantallen; ongeveer 4-6 exemplaren. Wel zijn op het Beatrixplein in een woning, en aan de achterzijde van het voetbalveld in een boom, paarplaatsen van gewone dwergvleermuis geconstateerd. Ook waren in de bomen nabij het boerenerf en in de bomen rond de kerk paarplaatsen van ruige dwergvleermuis aanwezig.

Bijzonder was de omgeving van de kerk, net buiten het plangebied, waar een massazwermplaats van de gewone dwergvleermuis werd geconstateerd. Dit houdt in dat de kerk dienst doet als winterverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. Deze vleermuizen komen van elders aanvliegen en lijken niet lang binnen het plangebied te foerageren.

Waarnemingen vleermuizen in het najaar van 2012

Winterseizoen

Gezien de waarneming van massazwermgedrag bij de kerk, is hier een winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Ook elders aangetroffen paarverblijfplaatsen in de woningen kunnen dienst doen als winterverblijfplaats.

Kraamseizoen

In de zomer van 2013 is onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van kraam- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen. Er is een extra ronde uitgevoerd omdat bij één van de rondes de weersomstandigheden niet conform het protocol waren. Totaal zijn 4 zomerrondes uitgevoerd, waarvan 1 ochtend. Vleermuizen zwermen in de ochtend langere tijd bij hun verblijfplaats. Verspreid in het plangebied werden nu de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger foeragerend en in lage aantallen waargenomen. Ruim buiten het plangebied werd aan de Wilhelminastraat 51 een zomerverblijfplaats van 2 gewone dwergvleermuizen vastgesteld. De belangrijkste foerageerplaatsen waren rond de kerk en op het watertje bij het landhuis/kasteel aan de Wilhelminastraat aanwezig; beiden buiten het plangebied. Ook langs de randen van de sportvelden wordt beperkt gefoerageerd. Verder wordt de Raadhuislaan gebruikt als vliegroute door de gewone dwergvleermuis (een tiental exemplaren). Ook vlogen bij de onderzoeken regelmatig enkele (tot 7) laatvliegers kort na zonsondergang vanaf de zuidwesthoek van de kaart richting noordoosten zonder lijnelementen te volgen. Bij een landgoed aan de Wilhelminastraat foerageerden vaak meerdere vleermuizen.

Waarnemingen vleermuizen in de zomer van 2013

4.2 Huismus

Tijdens de verschillende controle-rondes voor huismus in mei, en bij de overige rondes in juni en juli, is gezocht naar nest-indicerend gedrag van de huismus. Huismus is in 1 pand in het plangebied veelvuldig aangetroffen tijdens de onderzoeken. Het gaat om een huizenblok aan de Van der Waalstraat, waar ongeveer 5 paren onder het dak broeden. Verder is er een nest-plaats aanwezig onder het dak van de bebouwing van Wilhelminastraat nr 33; deze valt echter buiten het gebied waar ingrepen plaats vinden. Ten zuiden van de Wilhelminastraat is een bosje aanwezig, waar veel gefoerageerd werd door een hele groep huismussen.

4.3 Gierzwaluw

Het onderzoeksgebied vormt de kern van broedlocatie van de lokale populatie gierzwaluwen. De verblijfplekken zijn geconcentreerd in de panden langs de Beatrixplein en de Van der Waalstraat. De dieren hebben bij de gebouwen (zie afbeelding) zowel aan de voor- als achterzijde nesten onder het dak. In het totaal zijn ongeveer 40 broedplaatsen/paren geteld in en om het plangebied.

In de naastgelegen wijk, langs het verlengde van de Van der Waalstraat is (buiten het plangebied) ook verspreid een aantal broedlocaties van de gierzwaluw geconstateerd. Het ging hier echter meestal om één paar per woning.

Omdat gierzwaluwparen afwisselend broeden, geeft het aantal invliegende gierzwaluwen een beeld van het aantal broedparen. Het aantal invliegers kan niet geheel door 2 worden gedeeld omdat man en vrouw meestal niet tegelijk op het nest zitten. Er is een inschatting gemaakt van het aantal paren gierzwaluwen.

Kaart nummering gebouwen/blokken (Google Maps).

Op blok nummer één vlogen aan de voorzijde 5 dieren en aan de achterzijde 7 dieren in. Op blok nummer 2 vlogen 4 dieren in. Blok drie heeft 3 invliegopeningen waar meerdere dieren invlogen. Blok vier heeft 5 huismussennesten. Het vijfde blok heeft twee invliegopeningen en zijn twee invliegende gierzwaluwen geconstateerd. Blok zes heeft 3 invliegopeningen waar ook 3 invliegende dieren zijn waargenomen. Blok zeven heeft 6 (en mogelijk meer) invliegopeningen waar meerdere dieren invlogen (tot 7 exemplaren per invliegopening). De bovenstaande aantallen zijn de maxima die zijn waargenomen tijdens één van de onderzoeken (dus niet cumulatief)

Nummer huizenblok	Paren/nestplaatsen huismus	Paren/nestplaatsen gierzwaluw
1	0	12 invliegende dieren (geschat 8 nestplaatsen)
2	0	4 invliegende dieren (geschat 3 nestplaatsen)
3	0	3 invliegopeningen met meerdere dieren (geschat 5 nestplaatsen)
4	5 paren (roepende mannen)	0
5	0	2 invliegende dieren in 2 openingen (geschat 2 paren)
6	0	3 invliegopeningen met 3 dieren (geschat 3 nestplaatsen)
7	0	Minimaal 6 invliegopeningen met tot 7 exemplaren per opening (geschat 15-20 paren)

Tabel huizenblokken en aantallen waarnemingen

Totaal zijn daarmee 5 huismussennesten en geschat rond de 40 gierzwaluwnestplaatsen aanwezig in de huizenblokken. Een zeer grote kolonie.

4.4 Uilen

In de voormalige boerenschuur aan de Raadhuislaan, die nu wordt gebruikt als opslag voor bouwmaterialen, zijn geen (sporen van) uilen gezien. Ook zijn geen waarnemingen van kerkuil of steenuil gedaan.

Bijzonder was wel dat kon worden geconstateerd dat er in de bomen rond de kerk een bosuil nestelt. Zowel de moeder als een jong zijn gehoord en/of gezien. De moeder/vader is ook elders jagend waargenomen.

4.3 Overige

In een woning aan de Van der Waalstraat en op het boerenerf zijn broedplaatsen van kauwen in de schoorstenen geconstateerd. Verder zijn Wilhelminastraat 24 veel nestelende huiszwaluwen gezien. Deze laatste locatie valt buiten het plangebied.

5 Conclusie en effecten

Het plangebied en haar omgeving te Mijnsheerenland, maken onderdeel uit van het foerageergebied van de vleermuissoorten laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Ook komt in het najaar de ruige dwergvleermuis voor. Belangrijke onderdelen van het leefgebied van deze soorten zijn strikt beschermd in de Flora en faunawet (tabel 3 Flora- en faunawet en bijlage IV habitatrichtlijn). Echter, binnen het plangebied zijn geen essentiële vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen aanwezig. Wel zijn in het najaar binnen het bestemmingsplangebied enkele paarplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Verder zijn in en om het plangebied veel nestplaatsen van gierzwaluw en enkel nesten van huismus aanwezig. Er dient in de planning rekening te worden gehouden met een langer broedseizoen van de gierzwaluw (tot september).

Enkele woningen binnen het plangebied vormen ook de broedplaats voor zowel huismus (ongeveer 5 paren) en gierzwaluw (ongeveer 40 paren). Het plangebied bevat de kern van de lokale populatie gierzwaluwnestplaatsen. Ook deze nestplaatsen zullen (deels) worden aangetast.

Verder broeden verspreid enkele paren kauwen in schoorstenen. Hier dient rekening mee te worden gehouden bij de sloop (buiten het broedseizoen). Het broedseizoen loopt voor de meeste vogelsoorten globaal van 15 maart tot 15 juli. Echter, zodra/zolang de vogels broeden/jongen hebben geldt de bescherming uit de Flora- en faunawet. Voor jaarrond beschermde vogels zoals de gierzwaluw geldt de bescherming jaarrond.

Net buiten het plangebied liggen enkele ecologisch van belang zijnde elementen; een vliegroute langs de Raadhuislaan en een massazwermplaats bij de kerk en een foerageerplek bij een landgoed aan de Wilhelminastraat. De bomen om de kerk zijn gezien de aanwezigheid van bosuil, een paarplaats van ruige dwergvleermuis en de winterverblijfplaats/zwermplaats van gewone dwergvleermuizen ecologisch van groot belang. Verlichting of verstoring van deze elementen dient te worden voorkomen.